

GOSPODARSTVO

TRGOVINA * INDUSTRIJA * OBRT * FINANCE

Leto III. št. 46

Test 25. junija 1949

Cena lit 15

Pogoji za obnovo slovenskega gospodarstva

Gen. Clyde D. Eddelman je prevzel upravo civilnih poslov iz rok gen. R. Gaitherja, ki odhaja v Ameriko.

Dosedanje izkušnje nam skoro jemljejo pogum, da bi ob tej priliki ponovili želje slovenskih gospodarstvenikov; prejšnja izročila poslov v roke g. Gaitherja je pomenila celo prehod na slabše. Novi ravnatelj civilnih poslov bo našel v predalu gen. Gaitherja in njegovih sodelavcev kup neresenih ali negativno rešenih predlogov, zahtev in prošelj naših gospodarstvenikov organizacij in poedincev.

Ako je pri sruču g. generala, da vlada po svojem zdravem razumu in lastni uvidevnosti in ne po starih šablonah, ki se jih drži skorja nepoznavanja razmer, ukoreninjenih predsodkov ali generaliziranja, potem mu moramo svetovati — tako daleč se razvile razmere v Trstu — naj si postavi pred pričetkom svojega dela osnovno vprašanje: Ali imajo Slovenci na Trstu skem pravico do življenjskega obstanka ali ne?

Prav za to osnovno vprašanje gre. Kdor odgovori pritrdilno na vprašanje, ta bo brez posebnih težav lahko našel pot v odnosa do gospodarstvenikov in političnih vprašanj na Trškem, ne glede na jasne določbe mirovne pogodbe in tržanskega statuta. Vsi pogreški, ki so bili doslej storjeni v politiki predstavnikov ZVU v Trstu, izvirajo prav iz zgrešenega odgovora na to osnovno vprašanje.

Kdor iskreno priznava pravico našemu življu do življenja, ne bo mogel zanikati Slovincem uživanja državljanskih pravic samo zaradi tega, ker pripadajo drugi narodnosti ali pa ker so morda drugačnega političnega naziranja. Tu moramo takoj pribiti, da je dobršen del zakonodaje, na kateri stoji tukajšnje gospodarstvo življenje, še iz časov italijanske zasedbe, ko se Slovincem in Hrvatim ni priznavala pravica do golega obstanka, kaj se je do gospodarstva razmahala. Na podlagi teh zakonov se odbijajo prošnje za obrtniše našim ljudem, deli se pravica našim podjetjem in v primeru prestopka določajo denarne kazni.

Se danes so v veljavi odloki lastističnih preteklov, s katerimi so bili uničeni ali priključeni tujim bankam naši denarni zavodi (n. pr. Tržaška posojilnica in hranilnica in Trgovsko-obrtna zadruga). Na podlagi teh zakonov Slovinci in Hrvati v Trstu nimajo pravice do lastne banke, čeprav so imeli pred vojno pravno najmočnejšo avtonomno banko — Jadransko banko. Naši ljudje morajo nalagati svoj de-

nar v tuje banke, ki z njim financirajo volivno propagando za priključitev Trsta k Italiji. Na podlagi starih paragrafov je bil za časa vladanja generala Gaitherja uničen v Trstu velik trgovinski zavod s takšno lahko, kakor ubiješ muho, ne pa podjetje, pri katerem je imelo kruha na desetine tržaskih družin.

Ze vsaka črka v starih italijanskih zakonih govori proti koristim našega življa. Se huji je duh, v katerem izvajajo zakone uradniki, ki so bili postavljeni za časa italijanske zasedbe. Ostalo je staro ozračje: že dvojezični napis v mestu pomeni razbito izlozbo — seveda neakzovano — razstavljena slovenska knjiga ima iste posledice, razdejana in uničena slovenska knjigarna se ne sme več obnoviti.

Navedli smo samo nekaj drastičnih primerov, ki dovoli jasno pričajo, da je obnova slovenskega gospodarstva v takšnih razmerah nemogoča. Onemogočiti obnovo slovenskega gospodarstva, ki je bilo uničeno z dekreti in ognjem za časa italijanske zasedbe, pomeni izpodkopati temelje življenjskemu obstanku našega naroda. Kam potem z našimi ljudmi, z našim naraščanjem, ki ne naide zaposlitve ne pri občinski upravi, ne pri občinskih podjetjih, ne v deželnih in državnih uradih in zelo težko pri zasebnih podjetjih?

Pred to vprašanje postavlja odgovorne oblasti dnešnji gospodarstveno-socialni položaj tržaskih Slovincov.

PROIZVODNJA AMER. JEKLA 85 ODST. ZMOGLJIVOSTI

V drugem tednu junija je proizvodnja jekla v ZDA — po podatkih zavoda American Iron and Steel Institute — padla na 85,7 odst. zmogljivosti ameriških jeklarn. With Weir, ravnatelj tovarne National Steel Corporation, ki je že aprila napovedal, da se bo proizvodnja jekla proti koncu 1949 skrčila na 75 odst. zmogljivosti, računa, da bo proizvodnja v začetku julija znašala 85 odst. zmogljivosti. With Weir vidi v tem pojavu znamenje vračanja k normalni proizvodnji v Ameriki. V prvih polovnih letih do začetka 1949. leta so bila namreč naročila jekla izredno velika.

MED AMERIKO IN ANGLIJO

Vlada ZDA je protestirala proti vsebini angleško-argentinske trgovinske pogodbe, češ, da so bili z njo oškodovane ameriške koristi. Podpis pogodbe je bil odložen. »Financial Times« je mnenja, da bo angleška vlada dala ameriški v pregled besedilo pogodbe pred podpisom.

Nova trgovinska pogodba med Poljsko in Italijo

Italijani so zadovoljni

Dne 15. junija je bila v Rimu podpisana (trgovinska) pogodba med Poljsko in Italijo, ki predvideva izmenjavo blaga v vrednosti 50 milijonov dolarjev v enem letu, počenši s 1. julijem 1949. Pogodba bo trajala tri leta. Italija bo izvažala predvsem zelenjavo, stroje, cinkove rude, barve, gumijaste izdelke, tkanine, vino itd., medtem ko bo uvažala iz Poljske premog (nad 1 milijon ton v enem letu), žitarice, les, kemikalije, itd. Pogajanja, ki jih vodi s poljske strani minister Rose, se nadaljujejo z namenom, da bi se sklenila posebna pogodba glede dobave industrijske opreme s strani Italije za poljsko industrijo; gre tudi za gradnjo ladij v Italiji. Poljska bi industrijsko opremo plačala s premogom. Pogajanja so se začela med obema delegacijama že v Zenevi.

Poleg tega sta se Italija in Poljska dogovorili, da se bodo v oktobru začela v Varšavi poga-

janja za poljsko - italijanski finančni sporazum, ki naj bi rešil razna viseča finančna vprašanja, med temi tudi vprašanje italijanskih predvojnih kreditov in vprašanje odškodnine za italijansko podržavljeno premoženje na Poljskem. Poljska je po svojih predstavnikih izjavila, da je pripravljena plačati določeno vsoto za italijansko podržavljeno imetje. Sodeč po pisanju italijanskih gospodarstvenikov, so Italijani zelo zadovoljni s pogoji, na katere je pristala poljska delegacija, posebno ker se je Poljska odpovedala uporabi finančnih klavzul mirovne pogodbe, čl. 78 in 79.

Poljaki bodo izvozili v prvem letu tudi: 5000 ton sladkorja, za 50.000 dolarjev zdravilnih zelišč, 50.000 dolarjev gob, 45 milijonov kosov jaje, za 100.000 dolarjev črev, 100.000 ton celuloznega lesa in 10.000 kub m nežaganega lesa.

„Nach Adria!“

Svet zunanjih ministrov je končno prisodil Slovenske Koroške Avstriji. Jugoslovanci, kateri so Avstriji v dveh letih razsajali in uničevali narodno premoženje, ni prejeli danes ne moralnega ne materialnega zadoščenja; priznani ti ni bil niti belč vojne odškodnine.

Kot gospodarstveni list pravišamo zgodovini, da izreče svojo sodbo nad civilizacijo velikih sil, ki danes vladajo na vsem svetu in delijo pravico malim narodom in državam.

Kot Tržačani ugotavljamo samo, da se je po tem sklepu domovina Germanov, ki že skoro stoletje sistematično gradila most na Jadran zopet približala Trstu na dobrih 100 km v zračni črti. Zgodovina Nemškega cesarstva, katerega predstavniki so bili zdaj Avstriji, zdaj Nemci, in zlasti politični razvoj po prvi svetovni vojni in med drugo dokazuje, da so avstrijski Nemci pred vsem Nemci, da jim srce utripa v istem ritmu z Nemci predvsem Nemci, da jim strija pri vseh političnih mejah in mednarodnopravnih težavah. Sušnikov in Gruberja v bistvu provinca Nemčije, ki jo zdaj boža Zapad. Kakor je Avstrija, ki so jo po prvi vojni zalagali z milijardnimi posojili Zveze narodov, padla v Hitlerjevo naročje z vsemi svojimi tovarnami, avtomobilskimi cestami in elektrificiranimi železnicami ter je postala baza za njegov pohod na Balkan, tako se bo nedvomno kmalu razvil v Avstriji in prevladal stari vsememski duh.

Ladje, ki prihajajo v Trst, ne nosijo za Avstrijo samo živil; temveč tudi najmoderneje stroje, ki utegnejo nekoga dne izpremeniti Avstrijo v nemški vojni arzenal.

Kam se bo usmerila nova nemška politična in gospodarska ekspanzija? Najbližja točka v svet iz Koroške je še vedno: »Der Weg nach Adria!« V uresničevanju tržaskih nacionalističnih listov, ki se veselo uspeha g. Gruberja in računajo, da bi Koroška utegnila postati baza za italijansko prodiranje v Podonavje, naj nikakor ne pozabijo na potek zadnje vojne in na »Adriabebiet«.

Veliki, ki so iz nekih meglenih strateških razlogov odsekali malemu slovenskemu narodu nov kos zemlje in mu s svojo politiko še na južni strani skušajo zožiti življenjski prostor med germanskim in italijanskim blokom, pa bi se morali zavedati, da je strategija, ki se spušča v takšne malenkosti kakor je vprašanje posesti Slovenske Koroške sprčo silnih vprašanj današnje vojne problematike, znak čudne notranje slabosti in spominja na francosko politiko Maginotove linije.

L. B.

Prebivalstvo Koroške po poklicih

Po uradnih podatkih iz oktobra 1948 se 36 odst. koroškega prebivalstva bavi s poljedelstvom. L. 1937 je dosegel odstotek kmetijskega prebivalstva še 38 odst., l. 1939 pa je padel na 34 odst. Po vsem tem je število kmetijskega prebivalstva ostalo približno isto. S kmetijstvom se bavi predvsem v okrajih Velikovec (56 odst.), St. Mohor (51 odst.), Važenberk (49 odst.), v okolici Celovca (45 odst.) v okrajih St. Vid na Glini in Spital (43 odst.) ter v okolici Beljaka (34 odst.).

Na Koroškem je vsega 103.000 gospodinjstev, na vsako družino pride na Koroškem 4,5 oseb. V Beljaku in Celovcu je v družinah povprečno 3-4 osebe, medtem ko jih pride v samih okrajih Beljak in Celovec 4-5 oseb, v špitalskem okraju celo 6 oseb na družino. Prebivalstvo je po spolu približno enako razdeljeno. Zenski je v deželi 51 odst., moških 49 odst. V okolici Celovca in Važenberka je odnos populnoma uravnovešen 50:50.

Število prebivalstva cenijo na 120.000.

Mrtvilo med ZDA in ZSSR

Po poročilih ameriškega tiska je sovjetska vlada ustavila izvoz kroma v ZDA. Sovjetska zveza pritiska na ta način na ameriško vlado, da bi preključila prepoved izvoza ameriških železniških strojev in drugih izdelkov (v vrednosti 16 milijonov dolarjev) v Sovjetsko zvezo. V okolici sovjetskega podjetja »Amorga« v New Yorku bo Sovjetska zveza takoj obnovila izvoz kroma in mangana v ZDA, ako ZDA preključijo prepoved o izvozu določenih vrst ameriških izdelkov v Sovjetsko zvezo.

Pred nekaj meseci je Sovjetska zveza z istim namenom ustavila izvoz mangana v ZDA. Ta ukrep Sovjetske zveze ni imel nikakšnega učinka na gospodarsko politiko v Washingtonu, čeprav so nastale za ameriško industrijo precejšnje težave zaradi pomanjkanja sovjetskih rud. ZDA so doslej uvažale iz Sovjetske zveze skoro 50 odst. potrošnje kroma, t. j. 335.980 ton pri skupni potrošnji 796.324 ton. ZDA so lani uvozile iz inozemstva za 12.173.406 dolarjev mangana, od tega iz Sovjetske zveze

7.857.967 ton. V zadnjem času so ZDA pospešile proizvodnjo mangana v Braziliji in Afriki, da bi nadomestile Sovjetski mangan.

Francoski gospodarski listi prinašajo z druge strani svoja obvestila o vsej zadevi. Tako poročajo iz okolice sovjetskega poslanstva v Washingtonu in družbe »Amorga« v New Yorku, da ne gre za pravo pravcato prepoved izvoza sovjetskega kroma v ZDA. Prav tako potrjujejo v ameriskem trgovinskem ministrstvu, da Sovjetska zveza nima navade izdajati pravih prepovedi glede izvoza, pač pa navadno samo skrepi izvoz določenih proizvodov v primeru, da menja svojo trgovinsko politiko. V resnici se je izvoz mangana in kroma iz Sovjetske zveze v ZDA samo silno skrčil; ta težnja se je opazila takoj v začetku tega leta. Američani so mnenja, da je namen najnovejšega sovjetskega pritiska, prisiliti Združene države k sklenitvi novega trgovinskega sporazuma. Sovjetski zvezi je mnogo na tem, da bi nabavila ameriške stroje.

Odlomek iz visoke mednarodne trgovinske politike

Ameriška industrija proti angleški in francoski konkurenci v vzhodnih državah

Predsednik Truman se je v enem izmed zadnjih svojih govorov dotaknil zgornjega vprašanja: odpora velikega dela ameriške javnosti, ki ga vodi več ameriških senatorjev (Mc Kellar, vanderberg) proti mednarodni gospodarski politiki sedanjih vlade, ki se oslanja na Marshallov načrt in je v službi ameriških političnih načrtov v zunanem svetu. Ta politika zahteva od Američanov nove davke — za Marshallov načrt plača Američan povprečno 35 dolarjev — državni izdatki se množijo, v proračunu nastaja primanjkljaj. Republikanski tisk piše »O zgrešenem gospodarstvu in trdi, da vlada pogosto skriva pod plašč ERP (Marshallovega načrta) nejasne postavke svoje gospodarske politike, t. j. lastne pogreške v svojem notranjem gospodarstvu. Sprčo vseobčega zastojia v proizvodnji se oglašajo tudi industriji.

Strojna industrijska podjetja se hudejejo, češ, da se evropska (angleška, francoska in belgijska) industrija obnavlja in izpopolnjuje z ameriškim denarjem v okviru ERP in da izvažajo svoje izdelke v Sovjetsko zvezo in druge vzhodne države; na tem trgu izpodriva ameriško strojno industrijo.

Prepoved izvoza ameriških strojev v Sovjetsko zvezo je naletela na odpor pri ameriških industrijih; jasno je, da je v protislovju z izjavami predstavnikov ECA (ERP), da je treba trgovinsko izmenjavo med vzhodnimi in zapadnimi državami pospešiti. Ameriška industrija izgublja na ta način milijarde. Če bi ameriška vlada vztrajala na tej črti, se utegne zrušiti stavba Marshallovega načrta, trdi neki ameriški list.

G. Bryant, predsednik upravnega odbora velikega strojnega podjetja Bryant Machinery and Engineering Comp. (Chicago) in predsednik industrijskega združenja National Machinery Tool Builders Association je jasno podal današnji položaj ameriške strojne industrije. Danes doseže proizvodnja ameriške strojne industrije nekaj nad 1/3 medvojnne proizvodnje. V zadnjih dveh letih je obratovala komaj s polovico svoje skrčene zmogljivosti. Vrednost njene proizvodnje je dosegla lansko leto 288 milijonov dolarjev, medtem ko je l. 1937 ameriška strojna industrija izvozila skoro toliko strojev. Ob zaključku zadnje vojne je bilo v obratu 200 strojnih podjetij, medtem ko se je danes ohranilo v tej stroki okoli 29 podjetij. V zadnjem času so morali v ne-

katerih podjetjih skrepi delovni čas na 32 ur tedensko.

G. Bryant je dodal, da ameriška strojna industrija ne more stopiti v konkurenčni boj z evropsko, zlasti ne z angleško, ker se to ne bi skladalo s politiko ECA in ker evropske države udeležence ERP nabavljajo ameriške stroje samo z dolarji, ki jim jih stavi na razpolago ECA. Evropska industrija, predvsem angleška, prodaja svoje stroje Sovjetski zvezi in vzhodnim ev-

Američani na italijanskem petrolejskem trgu

Nadzorstvo nad štirimi italijanskimi podjetji

PETROLEJ V ITALIJI

Vest o odkritju petrolejskega vrelca v Cortemaggiore pri Piacenzi je izzvala mnogo hrupa v vsej italijanski javnosti. Ugodno jo je zabeležila tudi milanska borza, kjer so delnice petrolejske družbe ANIC pridobile okoli 100 točk, tako da danes kvotirajo 970.

Izjava ministra Vanonija ni potrdila tega optimizma. Dejal je, da lahko samo pove, kar je videl; uradnega poročila še nima o zadevi. S pritiskom 160 atmosfer je vzdolž svedra bruhnil na plan vrelca s petrolejem, ki vsebuje 37-40% bencina. Po izjavi nekega uradnika finančnega ministrstva gre za petrolej, ki izhlapava pomešan z metanom. V kakšni meri se bo ležišče dalo izkoristiti v industrijske namene, ne ve nihče povedati.

Vsekakor je bolj otipljiva izjava predstavnika velike ameriške družbe Standard Oil of New Jersey g. Ralpa Boltona o udeležbi ameriškega velekapitala pri izkoriščanju italijanskega petrolejskega trga in industrije.

Bolton je dejal, da bo Italija postala važno središče za čiščenje nafte iz vrelcev na Srednjem vzhodu. Proizvode bo prodajala na italijanskem trgu družba Standard ki polagoma pridobiva svoj nekdanji položaj v Italiji. Ralph Bolton nadzira delovanje družbe na vzhodnem področju. Prišel je v Rim, da bi vzporedil delovanje štirih italijanskih družb, ki poslujejo skupno z družbo Standard Oil New Jersey. Gre za naslednje družbe:

1) Società Petrolifera Italiana (SPI), za raziskovanje in proizvodnjo petroleja na italijanskem ozemlju;

2) Stanic, nova družba, katere ustanovitev je bila plod sodelovanja družbe Standard Company of

ropskim državam na škodo ameriške. G. Bryant je zaključil z ugotovitvijo, da računajo, da je bilo tako prodanih 80 odst. izdelkov francoske industrije.

Konjunktura v ZDA pada

Po uradnih podatkih je severno-ameriška proizvodnja nazadovala v prvem trimesečju 1949 za 9 milijard dolarjev v primeri z istim obdobjem v lanskem letu. Vrednost potrošnje se je v tem trimesečju znižala za 4,4 milijarde dolarja. Kljub padajočim cenam se pri potrošnikih opaža težnja po varčevanju. Državni izdatki so nasprotno v porastu, ki znaša 0,5 milijarde dolarjev v primeri z lanskim trimesečjem. Poleg tega predvidevajo, da se bodo investicije v industriji letos znižale za okrog 40% v primeri z lanskim letom.

Indeks (raven) proizvodnje v ZDA je nazadoval v aprilu za 9 točk v primeri z marcem. Dosegel je najnižjo točko po juliju 1947. Nazadoval je neprestano v teku zadnjih petih mesecev. Danes znaša 179% povprečne proizvodnje 1935-1939, medtem ko je bil v marcu 1948 in v oktobru 1948 195%.

POVPRASEVANJE PO BAKRU PADA

Po francoskih poročilih iz Amerike je povpraševanje po bakru v Ameriki nazadovalo. Vsled tega je družba »Phelps Dodge Corporation« znižala proizvodnjo bakra na 5.000 ton mesečno. Ze prej sta družbi »Anaconda Copper Mining Co.« in Kennecott Copper Corporation napovedali znižanje svoje proizvodnje. Računajo, da proizvajajo ZDA že okoli 13.000 ton bakra na mesec manj v primeri s proizvodnjo, ki je znašala v aprilu 76.000 ton.

New Jersey in ANIC, družbo za čiščenje petroleja;

3) Standard Italo - Americana Petroli (SIAP), za prodajo petrolejskih izdelkov;

4) »Columbia«, delniška družba za prevoz uvoženega petroleja.

Ralph Bolton je napovedal, da bo nakazanih 6 milijonov dolarjev za pospešitev razvoja nove družbe Stanic, ki bo pričela poslovati v teku dveh mesecev. Stanic se zdaj posebno bavi z vprašanjem moderniziranja petrolejskih čistilnic »ANIC« v Bariju in Livornu. Poleg tega bo družba Standard v najkrajšem času dokončala dela za gradnjo največjega italijanskega petrolejskega rezervorja ob obali za razkladanje petroleja, ki prihaja iz čezoceanskih dežel. Gre za rezervar, ki se gradi v Genovi. Tako bo mogoče zalagati z gorivom družbo FIAT po velikih cisternah s tonažo 26.000 ton. Prav tako bo družba Standard investirala 2 milijardi lir za raziskovanja petroleja v Italiji in bo pričela takoj z delom po posredovanju svojih omenjenih družb v Italiji, kakor hitro bo italijanska vlada to omogočila s primerno zakonodajo.

Tujci nočejo investirati v Italijo

Marca lanskega leta (zakon 2. marca 1948) je italijanska vlada izdala posebno ugodno določbo glede investicij tujega kapitala, ki naj bi privabile tuje kapitaliste, zlasti ameriške v Italijo. Določbe ne dovoljujejo samo izvoza dobičkov, temveč v določenem času tudi izvoz samega kapitala. Zaradi tega neuspeha bo italijanska vlada v kratkem izdala nove zakonske določbe, s katerimi bo še bolj zaščitila tuj kapital, investiran v Italiji. Zamčena bo posebej nedotakljivost tujega kapitala v primeru nacionalizacije

Ital. tekstilna industrija v zastoju

«Il Sole» (24.V.) priobčuje statistični pregled italijanske tekstilne trgovine z inozemstvom. Izvoz tkanin iz Italije je l. 1948 dosegel 151.557 ton (l. 1947 95.318, l. 1938 216.021 ton); uvoz l. 1948 241.248 (l. 1947 383.187, l. 1938 269.739 ton). Po vsem tem je izvoz lanske leto dosegel 70,1 odst. predvojnega (l. 1938) uvoza pa 89,4 odst.

Uvoz raznih vlaknen je znašal lanske leto 233.500 ton (l. 1947 373.903, l. 1938 256.400 ton). Prednja je Italija izvozila l. 1948 77.983 ton (l. 1947 40.602, l. 1938 64.000 ton); od tega v Jugoslavijo 5.459 ton (l. 1947 1.548, l. 1938 8.489 ton).

IZ INDIJE NI VEC NAROCIL

«Il Sole» (17. VI) opozarja na silni udarec, ki ga je prizadel tekstilni italijanski industriji v Pratu preklic naročil iz Indije. Takoj po vojni se je tekstilna industrija v Pratu naglo razvila, podvojila je celo svojo zmogljivost z nabavo novih strojev in izdelovala volneno blago boljše vrste za domači trg. Ko pa se je italijanski trg prenatil, se je vrnila k nekdanji proizvodnji volnenih tkanin slabše vrste, namenjenih zlasti Indiji. Ob koncu lanskega leta je izvažala v Indijo 50% svoje proizvodnje. Toda naročila iz Indije so se nenadoma ustavila. Zda se potrebnosti za izvoz v Indijo nove licence, ki jih doslej nihče ni prejel. Zaradi pomanjkanja naročil je večji del velike nabavke starih cunj, ki jih predeluje industrija v Pratu, in skupni vrednosti 6 milijonov dolarjev ostal neizkoriščen. Stare cunje so bile nabavljene s krediti Marshallovega načrta.

ANGLESKE TKANINE SO CENEJSE

Angleško ministrstvo za trgovino je znižalo maksimalne cene za tkanine za 5 odst., in sicer za lažje volnene tkanine, in 2,5 odst. za težje volnene tkanine. Znižanje velja za tkanine, ki se uporabljajo za izdelavo otroških oblek.

Tehnične novosti

TELETYPE

Izum «linotypa», t. j. tiskarskega stroja, ki omogoča stavljenje tako nekako, kakor se piše na pisalni stroj, je pomenil za tiskarski obrt pravo revolucijo. Delo gre z linotypom neprimerno hitreje od rob, kakor poprej, ko je bilo treba staviti na roke vsako črko posebej.

Na zborovanju založnikov ameriškega tiska (Newspaper Publisher Association) je poročevalec naznanil izum novega tiskarskega stroja — teletype. Stavček tipka najprej na trak — kakor na pisalni stroj; z vsakim udarcem prebode trak. Ta trak vodi poseben stroj, ki s svoje strani manipulira običajen linotype. Prav zaradi tega prenašanja se novi stroj imenuje teletype. S teletypom postavi stavček okoli 400 vrst na uro, medtem ko stavec z linotypom ne doseže več kakor 200 vrst na uro.

TKANINE IZ STEKLA

Češkoslovaška steklarska industrija izdeluje steklene nitke. V teku so za zdaj samo poskusi, toda doseženi rezultati dokazujejo možnost množične proizvodnje. Iz strojev prihajajo steklene vlakna.

To stekleno vlakno pa izgubi nekatere lastnosti stekla in je prožno, mehko in se ne lomi; obenem je ohranilo vse izolacijske sposobnosti stekla, njegovo trajnost, sijaj in bogastvo barvnih odtenkov. Češkoslovaški stroji izdelujejo 3 osnovne vrste steklene surovine: steklena vlakna, gladko stekleno prejo in tako imenovano stekleno «angor».

Steklena vlakna se spletajo in iz njih se izdelujejo izolacijske preproge za elektrarne in za brezvočne, neizgorljive in nevlažne izolacijske stene, kakor tudi za toplotno izolacijo namestov.

Iz steklene preje se izdelujejo neizgorljive obleke, ki so mnogo lažje, trdnjše in trpežnejše od azbestovih. Tkanine se tudi uporabljajo mesto jute pri izolaciji in za neizgorljivo snov v likalnikih; dalje se iz te tkanine lahko napravijo tudi zavese, prti in različne praktične potrebščine za vsakdanje življenje.

Nezgorljiv in barvani stekleni material je izredno pripraven za okrasitev odra in za kostume. Projekcijska platna v kinematografih, izdelana iz steklenih tkanin dajejo čiste, plastične in jasne slike. Stroji za izdelavo steklene preje so razmeroma priprosti in imajo veliko proizvodno zmogljivost.

«TATRAPLAN KABRIOLET»

V češkoslovaški avtomobilski tovarni «TATRA» v Kopřivnici na Moravskem so izdelali nov tip avtomobila «TATRAPLAN kabriolet». Gre za odprti avtomobil z motorjem, ki je montiran v zadnjem delu avtomobila. «Tatraplan kabriolet» je izzval na avtomobilski razstavi v Ženevi veliko zanimanje. V zadnjem času je bila konstrukcija še izpopolnjena.

Obnova industrializacije

NAPREDEK KEMIČNE INDUSTRIJE

V zadnjih treh letih je kemična industrija v Jugoslaviji zelo napredovala. Tako so pričeli v Rušah proizvajati prvi dušikov suboksid, ki se uporablja v zobni tehniki. Tovarna «Elektrobosna» proizvaja več raznih kemikalij, ki se uporabljajo v zdravilstvu.

Tovarna mineralnih barv «Zvezda» je pričela izdelovati surov barit. Tovarna kisla in acetilena «Miloš Minica» je pričela izdelovati kalcijev klorid. Tovarna barv «Hromos» izdeluje razne barve za barvanje tkanin.

V Pančevu so poleg stare tovarne stekla postavili novo tovarno, ki izdeluje steklenice za laboratorije.

Proizvodnja kinskih aparatov v FLRJ

Proizvodnja novih domačih kinskih aparatov, ki jih že montirajo v mnogih kinematografih, bo omogočila tudi hitrejši razširitev filmske mreže. V Jugoslaviji, bo konec 1949. leta 150 kinematografov več, kot jih je bilo konec preteklega leta. Vsek večji kraj, rudnik ali industrijsko središče bo dobil letos svoj kinematograf. Tako bo število kinematografov v FLRJ preseglo številko 800, v primeri s 1939. letom pa bo njihovo število več kot dvakrat večje. Ko bodo vsi kinematografi, določeni s planom, odprti, bo v večini ljudskih republik prišel na vsakih 17.000 prebivalcev po en.

Ljudska republika Srbija bo dobila letos 55 novih kinematografskih dvoran in to predvsem v tistih svojih delih, ki so bili pred vojno najbolj zaostali. Veliko število kinematografov bodo odprli na Kosmetu in v južnih delih republike.

V Hrvatski bodo odprli 12 novih kinematografov. LR Slovenija, ki ima že sedaj precej goste mreže kinematografov, bo dobila letos še 3 nove. LR Bosna in Hercegovina, bo dobila letos še 50 novih kinematografov, tako da jih bo na koncu 1949. leta imela 130. Pred vojno je bilo na sedanjem področju LR Bosne in Hercegovine 35 stalnih kinematografov. V Makedoniji bodo letos po planu odprli 27 novih kinematografov, v LR Crni gori pa 3.

BEOGRAD BO PRESKRBLJEN Z ZELENJAVO

Se v teku tega leta bo jugoslovanska vlada investirala 820 milijonov dinarjev za izgradnjo gospodarskih poslopij in ureditev Pančevačkega Rita onstran Donave. Zgradili bodo 318 raznih gospodarskih objektov za živinorejo in perutninstvo kakor tudi za pospravljanje žita in drugih kmetijskih pridelkov. Tako bo Beograd preskrbljen z zelenjavo in raznimi kmetijskimi pridelki.

V Vojvodini bodo letos zgradili 2.000 gospodarskih poslopij na imetjih obdelovalnih zadrug. Nova poslopja so namenjena predvsem pospeševanju živinoreje. Srbska vlada je v ta namen nakazala 860 milijonov dinarjev. NACRTI DRŽAVNIH KMETIJ.

Državne kmetije so v prvi vrsti začele pridelovati živila za industrijska središča in rudnike. Letos bodo posejali 250 odst. raznih žitaric več kakor lanske leto na državnih imetjih. Aa bodo letos dobavila 30 odst. potrebne masti. Proizvedla bodo 4-krat več mleka in 14-krat več jaje kot lanske leto. Med Državna imetja sodelujejo z obdelovalnimi združenji.

Trgovinska pogodba Francija - Jugoslavija

Kakor je »Gospodarstvo« že objavilo, je bita med Jugoslavijo in Francijo sklenjena trgovinska pogodba. O tej prinašamo danes naslednje podrobnosti: Skupna izmenjava blaga bo dosegla 6 milijard francoskih frankov. Francija bo nabavljala v Jugoslaviji predvsem tobak, lan in les, dalje kemikalije, rude in kovine, izvažala pa bo v Jugoslavijo kovinske izdelke, električni material, stroje, itd. Pogodbi je bil dodan zapisnik, v katerem se je Francija obvezala, da bo v teku petih let dobavila Jugoslaviji industrijske opreme v vrednosti 15-20 milijard fr. frankov, v zameno za jugoslovanske surovine.

Med razgovori se ni bilo rešene vprašanje jugoslovanskih državnih dolgov nasproti Franciji. O tem se bosta državi pogajali v oktobru.

«SREDSTVA PREPRIČEVANJA»

Podpredsednik zvezne vlade Kardelj je v svojem govoru

Jugoslavije

Ancona upa na promet z Jugoslavijo

V Anconi se gospodarski krogi trudijo, da bi obnovili promet v pristanišču. Radi bi dosegli priznanje pravic svobodne cone in industrijskega pristanišča. Najbolj pa jim je pri srcu obnova pomorskih zvez, med katerimi se ni bilo obnovljenih 11 prog. Oktobra 1947 so ustanovili družbo Navigazione Dorica Italiana SINDA, ki naj bi nasledila družbo SAIM; iz te družbe je nastala Società Zaratina di Navigazione. Ta je bila prisilno likvidirana 1. 1937 ob reorganizaciji italijanske mornarice pod fašističnim režimom. Med 314 delničarji družbe SINDA je zelo mnogo »Julijcev« in »Dalmatincev«. Dopolnilni milanski lista «Il Sole» (17. junija) trdi, da bi obnova italijanske - jugoslovanskega prometa lahko izboljšala 40% gospodarstva v Anconi. Potrebno je, da prevzame promet z Jugoslavijo domača družba iz Ancone. Proga bi morala vezati Ancono s Splitom, Metkovićem in Dubrovnikom II.

Jugoslovanski trgovski običaji

Za reševanje medsebojnih premoženjskih sporov državnih organov, državnih ustanov, državnih gospodarskih in mešanih podjetij pod sekvestrom, združenih organizacij in podjetij ter raznih drugih podjetij in ustanov v Jugoslaviji je bila z zakonom z dne 3.12.1947 ustanovljena arbitražna; ta se deli na zvezno republiške, pokrajinske, oblasne in okrajne arbitraže. Splošno vodstvo državne arbitraže pa ima Glavna državna arbitraža, ki jo sestavljajo arbitri zvezne državne arbitraže in po en arbitar republiških državnih arbitraž.

Med važnejše naloge Glavne državne arbitraže spada tudi ugotavljanje trgovskih običajev in uizanc v Jugoslaviji z namenom, da bi se o svojem času izdal zbornik teh običajev in uizanc.

Ker utegne prva skupina uizanc, ki jih je sprejel plenum Glavne državne arbitraže in ki so bile objavljene v zveznem Uradnem listu FLRJ z dne 4. 6. 1949, zanimati tudi tujakšnje trgovske kroge, ki imajo poslovne stike z Jugoslavijo, jih objavljamo na tem mestu s popolnim besedilom, ki se glasi:

1. Klavzula »franko« (vagon, ladja, vlačilec, kamion, voz in dr.) brez označbe nakladalne oziroma razkladalne postaje pomeni:

- franko tista postaja, ki je po veljavnih predpisih določena kot kraj količinskega prevzema za določeno vrsto blaga;
- franko razkladalna postaja kupca oziroma franko meja za tiste vrste blaga, za katere po veljavnih predpisih ni določen kraj količinskega prevzema blaga. Če je v pogodbi naznačen samo kraj dobave brez označbe franko, pomeni, da je prodajalec dolžan na tem kraju izročiti blago na svoje stroške in svoj rizik.

2. Če se kakovostni prevzem blaga opravlja pri prodajalcu, pa kupec ne prevzame blaga v dogovorjenem roku, oziroma na prvi pravočasni poziv prodajalca, mu lahko prodajalec odpravi blago dogovorjene kakovosti brez kakovostnega prevzema.

3. Ugovori glede količine se morajo podati ustno, brzojavno ali na kak drug hiter in zanesljiv način, brž ko se ugotovi primanjkljaj; takoj nato se mora to sporočiti tudi v priporočnem pismu. Na enak način se podajo ugovori tudi glede kakovosti.

4. Blago v originalnem pakiranju (zavitkih, zabojih, pločevinastih posodah in pod.) se prevzame tako, da se pregleda, ali je zaobala dobra in nepoškodovana in kako je blago pakirano, in prestejejo oziroma tehtajo posamezni kosci. V teh primerih se ugovori glede kakovosti in količine lahko podajo tudi po prevzemu blaga, če se zaradi načina pakiranja niso mogli podati ob prevzemu.

5. Če se blago ne more stehtati ali izmeriti na kraju prevzema, temveč v kupecem skladišču ali na kakšnem drugem kraju, se ugovori glede količine lahko upoštevajo, če so ugotovljeni na verodostojen način. Če je prodajalec oziroma njegov predstavnik v kraju, kjer se blago tehta, meri oziroma šteje, ga je treba pozvati, naj to delo kontrolira. Za predstavnika prodajalca se šteje tudi spediter, ki mu je prodajalec zaupal odpravo blaga.

6. Če se stranki ne moreta sporazumeti glede utemeljenosti ugovorov, zahteva stranka, ki ugovarja, naj pristojni organ oziroma ustanova ugotovi pomanjkljivosti.

7. Stranka, ki zaradi višje sile ali ovire ne more izpolniti pogodbe, mora verodostojno ugotoviti višjo silo ali oviro in o tem takoj obvestiti nasprotno stranko. Obvestiti jo je treba tudi o prenehanju ovire.

8. Važnejše izjave, ki se podajo po telefonu ali brzojavno v zvezi s sklenitvijo pogodbe, se morajo takoj potrditi s priporočnim pismom ali poslati proti potrditvi prejema. Prav tako sta stranki dolžni višjim organom potrditi vsak brzojavni ali telefonski nalog, ki ga prejmeta od njih v zvezi s sklenitvijo ali izpolnitvijo pogodbe.

9. Dobavni rok, ki je označen z izrazom:

- »v začetku meseca«, pomeni čas od prvega do vstetega petega dneva v mesecu;
- »v prvi polovici meseca«, pomeni čas od prvega do vstetega petnajstega dneva v mesecu;
- »v drugi polovici meseca«, pomeni čas od šestnajstega do vstetega zadnjega dneva v mesecu;
- »sredi meseca«, pomeni čas od trinajstega do vstetega sedemnajstega dneva v mesecu;
- »v koncu meseca«, pomeni zadnji pet dni v mesecu.

Če je dobavni rok označen samo z mesecem, lahko prodajalec dobavi blago v teku vsega meseca.

10. Pri nakupu, ki je sklenjen po vzorcu, se šteje, da je kupec sprejel vse odločilne lastnosti vzorca, ne pa samo posameznih.

11. Pogodbe po specifikaciji se modificirajo v nakup po vzorcu, če »kupec po sklenitvi pogodbe po specifikaciji izrecno privoli v dobavo po poslanem vzorcu.

12. Če s pogodbenik ponudil pogodbo, se mora privolitev dati pismeno.

Ameriški rekord v suši

V Kanadi razsaja že delj časa huda suša, ki je pokvarila žitni pridelek. Prav tako poroča ameriški tisk o »rekordu 19 dni sušev« v državi New York in »23 dnevnem rekord« v New Jersey. Za evropske razmere bi to ne bil nič kakšen rekord, za omenjene države, kjer dežuje tudi v tem času pogosto, pa je. V državi New York ni letos deževalo od 27. maja do 15. junija — ameriška poročila ameriških listov so zajela namreč to obdobje; napovedan pa je bil dež za dan 15. junija. Prejšnji rekord je New York dosegel 1. 1878 ko ni v tem letnem času deževalo 17 dni, t. j. od 9-25. maja — Vlado poročilo države New Jersey pravi, da je suša že prizadela letino. V nevarnosti je tudi krompir v pokrajini Nassau; v pokrajini Westchester in Putman je bilo močno prizadeto seno, dalje detelja, oves ter zelje.

NAPREDOVANJE PROMETA V ANGLESKIH PRISTANIŠČIH

Tonaža ladij, ki so prispele iz inozemstva v angleška pristanišča v aprilu, je znašala 4.460.000 ton, to se pravi 233.000 ton več kakor v marcu. Z druge strani je čista tonaža ladij, ki so zapustile angleška pristanišča, znašala za 95.000 ton v primeri s prometom v mesecu marcu; znašala je 3.040.000 ton.

Nemcija šteje v ožjih mejah še vedno okoli 65 milijonov prebivalcev, t. j. samo nekaj milijonov manj kakor na predvojni površini (okoli 68 milijonov l. 1939 točno 69.312.707 ljudi). Računajo, da se je doselilo v novo Nemčijo

okoli 10 milijonov Nemcev iz vzhodnih dežel, ki so bile priključene k Sovjetski zvezi (baltički Nemci) in Poljski, iz češkoslovaške in z Balkana. Na zemljevidu je v odstotkih označeno, za koliko se je povečalo prebi-

valstvo v posameznih conah, sovjetski, ameriški, angleški in francoski coni. Na vzhodu sta potegnjeni obe poljsko-nemski meji, t. j. stara in nova na Odri in Nisi.

Vestnik Slovenskega gospodarskega združenja

SEDEŽ: TRST ULICA F. FILZI 10/I. TEL. 78-08

Za gospodarsko enakopravnost SGZ pri ZVU

Pretekli petek je g. Clyde načelnik sekcije za uvoz in izvoz v trg. oddelku Voj. uprave povabil k sebi predstavnike SGZ v Trstu. G. Clyde se je med razgovorom zanimal za namene in delovanje SGZ. Zanimalo ga je tudi, kaj je tukajšnja trgovinska zbornica odgovorila na pismo pritožbo SGZ zaradi zavrnitve njegove prošnje za zbornišne prostore, v kateri je SGZ hoteli imeti svoj občni zbor.

Predstavniki SGZ so g. načelniku razložili namene delovanja SGZ, v katerem so vključeni slovenski pridobitniki skoro vseh strokov. Ustanovili so svoje združenje, ker so jih druga gospodarska združenja vedno zapostavljala in jih zapostavljajo še danes iz prostega razloga, ker pripadajo drugi narodnosti. Sicer so nameni delovanja SGZ določeni v pravilih, ki so jih odobrila pristojna oblast. Odgovor trgovinske zbornice na protestno pismo SGZ ni zadovoljiv: saj trgovinska zbornica dejansko zanika enakopravnost SGZ z dru-

gimi gospodarskimi združenji, navajajoč, da je SGZ zgolj organizacija slovenskih gospodarstvenikov in kot takšna ne slovi na gospodarski, temveč plemenski in nacionalistični osnovi.

G. načelnik je ob tej priložnosti udaril, da se nikomur ne sme gojiti krivica zaradi narodne pripadnosti; nihče ne sme biti zapostavljen zaradi njegove narodne pripadnosti. Predstavniki SGZ naj mu takoj sporočijo svoje zadevne pritožbe, ki naj bodo konkretno. Nato so predstavniki SGZ opozorili g. Clyde, da SGZ nima svojega predstavnika v posvetovalni komisiji za izvajanje ERP. Načelnik je na to odgovoril le s pozivom, naj mu SGZ javi vsak primer, ko bi bil kateri član združenja zapostavljen pri podeljevanju pomoči ERP. Vnovič je predstavniki SGZ zagotovili, da bodo morebitne pritožbe SGZ nepristransko opoštevale.

Predstavniki SGZ so se g. načelniku zahvalili za njegovo zanimanje glede delovanja združenja, poudarjajoč, da vidijo v njem znamenje dobre volje za bodoče sodelovanje.

POVISANJE ZELEZNISKIH TARIF

Danes 25. junija stopijo v veljavo tudi na angloameriškem področju STO-ja nove železniške tarife, ki jih je določila uprava italijanskih železnic.

Tarife za prevoz potnikov so približno za 22 odst. od dosedanjih. Razmerje med cenami III. in II. razreda na osebnih vlakih

je 1:1,70. Prevoznina za blago je zvišana za nekaj nad 16 odst., v nekaterih primerih pa tudi za 20 odst. (n. pr. prevoz živine).

Nove prevoznine za osebni promet so naslednje:

	I. r.	II. r.	III. r.
Od 1—400 km	11.388	7.589	4.464
od 401—800 km	10.245	6.830	4.018
od 801—1000 „	8.708	5.806	3.415
nad 1000 „	1.959	1.306	0.768

Pred razvrednotenjem japonskega jena. V zvezi z morebitnim razvrednotenjem angleškega funta napovedujejo razvrednotenje japonskega jena od 60 jenov na 400 do 440 jenov za ameriški dolar.

IZ TRŽAŠKE GOSPODARSKE KRONIKE

Pomanjkljivosti naših statistik

Ob volitvah se je vsak količnik pameten volivec skušal vsaj nekoliko pogledati v dejanski pomen volivnih podatkov. Pri merjal je število glasov, štel je ne prekladal, da bi domel resnični pomen volitev. Malo je tako omejenih volivcev, ki bi si samo iz golih podatkov o izidu volitev skušali ustvariti sliko o resničnem razporeditvi tržske javnosti. Predvsem ni šlo Tržačanom v glavo, kako to ima mesto z 275.000 prebivalci skoro 200.000 volivcev, medtem ko je bilo razmerje pri volitvah v Italiji n. pr. volivcev samo okoli 52 odst. števila skupnega prebivalstva. Tisti, ki so ob tej priložnosti brskali po »Statističnem vestniku ZVU« in so hoteli ugotoviti število v Trst pristojnega (rezidentnih) prebivalstva, so bili razočarani. V zadnjem statističnem vestniku za november in december 1948, ki je izšel marca letošnjega leta, najdemo namreč število rezidentnih ob začetku leta 1948. Za poznejši čas ni več podatkov, o rezidentnih, pač pa so v vestniku samo podatki o skupnem številu prebivalstva, ki je dosegel 31. decembra 1948 275.620 prebivalcev. Število rezidentnih ob začetku l. 1948 je znašalo 269.749. Kljub splošnim navodilom, da se rezidence ne dajejo več, je med tem časom bilo gotovo sprejetih več novih meščanov v seznam rezidentnih.

ERP V TRSTU

V preteklem tednu se je namestnik načelnika misije ECA v Trstu g. Caputa posvetil s predstavniki industrije in obrti. Na sestankih so prišli do izraza težave, s katerimi se mora tržaško gospodarstvo boriti zlasti v pogledu kreditov in nabave surovin. Skenjeno je bilo, da bodo industriji ustanovili desetičanski odbor, ki bo preučeval vprašanja tržske industrije v zvezi z ECA. Obrtniki pa so ustanovili svoj odbor, ki se bo bavil z načrti za nabavo surovin in strojev. Naj omenimo, da doslej še ni bilo postavljeno na dnevni red vprašanje, kje naj se plasirajo proizvodi tržske industrije, ki je prav tako važno.

DVE MILJARDI ZA TRŽASKO RAFINERIJO

ECA, t. j. uprava Marshallovega načrta, je po poročilu iz Rima nakazala tržaški petrolejski čistilnici »Aquila« posojilo v znesku 4,5 milijona dolarjev, t. j. nad 2 milijardi in pol lir, s tem denarjem bodo modernizirali podjetje in ga razširili. Dela bodo končana prihodnje leto. »Aquila« je bila že ustanovljena z ameriškim kapitalom, ki je danes pri podjetju še bolj zastopano kakor pred vojno; saj so si

Američani po vojni zagotovili glavno besedo v italijanski petrolejski industriji. Značilno je, da je podjetje obiskal gen. Gaiter, bivši ravnatelj civilnih zadev pri ZVU, tik pred svojim odhodom.

NOVA AVTOBUSNA PROGA

ZVU je izdala avtomobilskemu podjetju SAT (Società autoturistica Triestina) dovoljenje za uvedbo avtomobilske proge Trst-Grižan. Na progi je 9 voznih dnevnih poletov ob nedeljah 18 in 6 pozimi. Pred vojno je na tej progi vozilo mestno podjetje ACEGAT. Po vojni je ACEGAT prepustil progo družbam SAT in SAG. Zaradi obvez v pogodbi ni ACEGAT mogel vnovič prevzeti omenjenih prog, čeprav bi bil rad to storil. »La Voce della Sera« napada ZVU, da je dokončno dala koncesijo družbi SAT, ne da bi upoštevala želje ACEGAT-a.

TRST IN TRANZIT KEMIČNIH PROIZVODOV IN ZDRAVIL

V zadnjih časih se je tranzit kemičnih proizvodov ter raznih zdravil skozi tržaško pristanišče znatno ojačal. V prvih štirih mesecih letošnjega leta je prišlo iz tržaškega zalozila 18.139 stotov anorganskih kemičnih proizvodov, 413.600 stotov umetnih gnojil, 3.968 stotov organskih kemičnih surovin ter nad 3.000 stotov zdravil. Znatno je predvsem dovoz avstrijskih in čeških vzglavic, nadalje naftalina (Avstrija in CSR), glicerina (Avstrija in Madžarska), karbolove kisline in druge kisline (CSR). Najznatnejši del tranzita v pogledu zdravilnih zelišč odpade na dovoz jugoslovanskega blaga.

Prevozniki so, zadovoljni z uslugami tržaškega pristanišča, ki je izvršilo razmestitev in premik pogostoma občutljivega blaga pod zelo ugodnimi pogoji. Tržaško pristanišče bo kljub temu treba izpopolniti v pogledu naprav za natovarjanje in iztovarjanje rud in umetnih gnojil. Z delj časa so napovedali zgraditev treh mehaničnih dvigal z zmogljivostjo 60.000 ton na uro na V. pomolu novega tržaškega pristanišča.

PRVA VISOKA PEC

Po nad štiriletnem mirovanju bo v ponedeljek zagorela prva visoka peč v škedenjski železarni. Po predvidevanjih bo letna proizvodnja surovega železa znašala okrog 90.000 ton (predvojna povpreka 160-170.000 ton) proizvodnja jekla pa 30.000 ton (pred vojno 70-80.000 ton). V kolikor nam je znano, ni še dokončno rešeno vprašanje nabave železne rude. Prve pošiljke rude so prišle iz severne Afrike. Potrebne količine apnenca (okrog 25.000 ton letno), ki so ga pred vojno dovažali iz Savudrije (Istra), bodo lomili sedaj pri Sesljanu.

Razgled po pristanišču

Promet v tržaškem pristanišču, zlasti v luki pri Sv. Andreju, se še vedno razvija v nezmanjšanem obsegu kljub približevanju mrtve sezone.

Tudi v zadnjih štirinajstih dneh je priplulo in odplulo precejšnje število ladij najrazličnejših narodnosti. Med večjimi ladjami smo zabeležili »Asirijon«, ki je 14. t. m. zapustila našo luko z večjim tovorom avstrijskega soliitra namenjenega v Aleksandrijo. V preteklem tednu je odplula tudi ameriška 10.000-tonska ladja »Alma Victory«. Na to ladjo so vkrcali nad 100 vagonov zabojev raznega pohištva in drugih potrebščin, ki so last židovskih izseljencev. Ameriški ladji »James Jackson« (9.000 ton domovinsko prist. Oregon, Georgija) in »Paul Rever« (8.000 t. dom. prist. Boston) sta izkrcali blago v žitnem silosu.

Italijanska ladja »Assunzione« (9.000 ton, Genova) in španska »Castillo Bellver« (9.000 ton, Cadiz) sta izkrcali večji tovor ameriške železne rude, namenjene v Linz, kjer jih pretopijo v lito železo in nato menda vračajo Ameriki.

»William Johnson« (10.000, Baltimore) je iztovorila žito za Avstrijo. Angleška ladja »Isola« (6.000 ton, London) je iztovorila premož za tukajšnje vojaške sile.

Jugoslovanska 9.000-tonska ladja »Banijar« je natovorila 700 ton lanovca semena ter odplula v Belgijo in Holandijo. Ob hangarju št. 69 je v luki pri Sv. Andreju že nekaj dni 10.000-tonska ladja »Corallor«, last plovnice družbe »Navigazione Libera Triestina«. Ta ladja, ki spada v tako imenovano vrsto »Liberty«, je bila skoraj 3 mesece v suhem dok ladjedelnice Sv. Marka zaradi ojačanja trupa in preurejevanja. Norveška manjša ladja »Bredablik« (5.000 ton, Bergen) je namenjena v Palestino s tovorom lesa in jeklenih cevi. Nizozemska ladja »Venus« (4.000 ton, Amsterdam) je naložila več vagonov lesa ter odplula v Grižo in Palestino. Italijanska manjša ladja »Caterina Madre« (4.000 t. Genova), je vkrcala les, med drugim tudi nekaj vagonov parjene bukovine jugoslovanskega izvora, namenjene v Pirej. Med ostalimi smo zabeležili tudi ladjo »Fanny Brunner«, last domače družbe Tripcovich, ki je vkrcala večjo količino lesa. Sploh je opaziti nagnjenost k povečanju tranzitnega prometa z lesom.

V Stari luki je bil promet nekoliko skromnejši. Med drugimi ladjami, ki so se zadržale le kratke čas v tem pristanišču, so omenbe vredne naslednje: Romunska ladja »Ardeal« (10.000 t. Konstanca), ki je iztovorila 500 vagonov kromove rude, namenjene v Čehoslovaško. Italijanska ladja »Sicula« (8.000 ton, Neapelj) je izkrcala velik tovor semenske pogače za krmo, tudi namenjene v Čehoslovaško. Velika italijanska ladja »Tritone« (12.000 ton, Genova) je izkrcala večjo količino kave in raznega blaga iz Južne Amerike. Manjša norveška ladja »Nina« (Oslo), je vkrcala 60 vagonov že omenjenih zabojev pohištva in drugih domačih potrebščin židovskih izseljencev, namenjenih v Palestino. Približno 3.000-tonska domača motorna ladja »Stadium« je zapustila luko z manjšim tovorom lesa za Palestino. Nadalje naj še omenimo manjšo ladjo »Alisa«, ki pluje pod zastavo mlade židovske države Izrael, Obsega približno 3.000 ton in njeno domovinsko pristanišče je Hajfa. Vkrcala je manjšo količino že zgoraj omenjenega židovskega pohištva, ki je seveda namenjeno v Palestino. Končno smo zabeležili še 5.000-tonsko italijansko ladjo »Belluno« (Benetke), ki je tudi odplula v Palestino z raznovrstnim tovorom.

D.

»SATURNIJA« OPTICALA V GENOVI

Nekdanja tržaška ladja »Saturnija«, ki jo je prevzela družba »Italia« in vozi na progi med Genovo in Ameriko, je obšla v stavko z drugimi mornarji vred. Tan je 21. junija ob 12.45 dal znak za odhod, toda posadka ni povelja izpolnila, ker je stopila v stavko z drugimi mornarji vred. Potnike so na stroške družbe odpeljali v Marseille in v Neapelj, od koder bodo nadaljevali pot. Ameriška družba »Export Lines« je v istem času odpovedala odhod »Saturnije« iz New Yorka, ki je bil napovedan za dan 1. julija.

Petrolejska čistilnica v Milanu. Rimsko ministrstvo za industrijo in trgovino je odobrilo načrt za izgradnjo velike petrolejske čistilnice v Milanu, ki ga je predložila družba Condor. Njena zmogljivost bo dosegla predelavo 1 milijona ton nafte letno. Načrt predvideva tudi gradnjo petrolejskega voda do Genove.

Pristaniški promet narašča *)

Promet v prvih 4 mesecih 1949, 1948 in 1939 v stotih

UVOZ:	1949	1948	1938
po železnici.....	3,363.899	1,099.114	3,084.128
po morju.....	9,267.438	6,947.575	7,525.657
Skupaj.....	12,631.337	8,046.689	10,609.785
IZVOZ:			
po železnici.....	7,181.448	5,239.331	3,385.500
po morju.....	2,782.025	1,458.686	3,180.152
Skupaj.....	9,963.473	6,698.017	6,565.652
PROMET:			
po železnici.....	10,545.347	6,338.445	6,469.628
po morju.....	12,049.463	8,406.261	10,705.809
Celoten promet.....	22,594.810	14,744.706	17,175.437

*) Pri ocenjevanju ne smemo prezreti, da je velik del prometa za Avstrijo samočasne narave, ker ga je treba pripisati dovažanju blaga ERP (v aprilu 1,613.117 q.)

DRUŽINSKA DOKLADA ZA ŽENO

Zavod za socialno skrbstvo je izdal navodila glede izplačevanja družinske doklade za ženo delojemalcev v smislu ukaza št. 45 (7.III.1949). Kakor smo že objavili, delodajalci na račun zavoda lahko izplačujejo predpisane družinske doklade za žene svojih delavcev in nameščenec v primeru, da te ne prejema le pri tretjih plače ali mezde (z vsami dokladami) višje od 10.000 lir mesečno ali nimajo lastnih imovinskih dohodkov nad 60.000 lir letno. Vojne pokojnine se ne štejejo kot dohodki. Vsak delodajalec se mora sam prepričati ali ima delojemalca pravico do družinske doklade za ženo, in sicer na podlagi pismene izjave delavca ali nameščenca. Delojemalca mora zaradi tega vložiti zadevno prošnjo na delodajalca; prošnja mora biti izpolnjena s podatki, ki jih vsebuje posebni obrazec (T.s. 648), ki ga dobi pri Zavodu za socialno skrbstvo. Če delojemalca izjavi, da žena nima dohodkov višjih, kakor so nave-

deni mora to potrditi delodajalec žene v primeru, da je ta zaposlena; k prošnji pa mora priložiti vsekakor priloženo potrdilo urada za neposredne davke. Potrdilo izdaja v ta namen na prostem papirju davčni urad (Piazza Evangelica).

Ko se je delodajalec prepričal, da obstajajo vsi pogoji za izplačevanje družinske doklade, jo lahko tudi izplača. Vendar mora delojemalca takoj javiti delodajalcu vsako izpremembo glede dohodkov žene, v kolikor bi ti vplivali na pravico do družinske doklade.

Pravkar omenjeni predpisi so veljavni od 10. maja tega leta dalje. Glede družinskih doklad za otroke in roditelje ni nobenih izprememb in se lahko izplačujejo kakor doslej.

Za boljše preglednost bomo v naslednji razpredelnici navedli zneske družinskih doklad za otroke, žene in roditelje delojemalca:

	Dnevno		Tedensko		Mesečno	
	Delavci	Nam.	Delavci	Nam.	Delavci	Nam.
INDUSTRIJA						
Za vsakega otroka.....	75	79	450	474	1950	2054
Za ženo.....	59	61	354	366	1534	1586
Za vsakega roditelja.....	49	50,50	294	303	1274	1313
OBRT						
Za vsakega otroka.....	48	50	288	300	1248	1300
Za ženo.....	54	56	324	336	1404	1456
Za vsakega roditelja.....	46,50	48	279	288	1209	1248
TRGOVINA						
Za vsakega otroka.....	62	65	372	390	1612	1690
Za ženo.....	54	56	324	336	1404	1456
Za vsakega roditelja.....	46,50	48	279	288	1209	1248

Morebitna že izvršena izplačila družinske doklade za ženo z zgoraj omenjenimi predpisi se morajo delojemalcu odbiti in vrniti Zavodu za socialno skrbstvo v okviru prihodnjega mesečnega obračunavanja.

V zadnjih časih se je pomorski promet za prevoz petrolejskih izdelkov med Trstom in zapadno obalo Jadrana (Benetke, Rim in Ravenna) znatno skril. Kupci teh proizvodov pričakujejo namreč pocenitev in se zaradi tega vzdržujejo večjih nakupov.

mno go dokazov, ki jih bomo pozneje navedli, da so že takrat in sicer pred tem nasi slovenski predniki začeli obdelovati neobdelana zemljišča in jih spreminjali v vinograde v neposredni bližini našega mesta. To pomeni, da so bili naši predniki že v tistih davnih časih kulture in delaven živeli.

Isti Sebonja de Mervce stanujoč v Trstu, je 1.1365 kupil v smislu drugega pergamenta, od Maršilja de Salatiello (Zaletel) hišo na Cavanu (gotovo tam nekje, kjer je danes ulica Cavana) od nekega Matije da Vipacco (Vipavca).

Preidimo zdaj k drugemu spisku (1.1647) posestnikov v vaseh Opčine: Trebče, Padriče, Gropadi in Bazovici, (ki se v prvem spisku ne omenjajo), in k tretjemu spisku (1.1773) za celo zgornjo okolico, torej tudi za Križ, Prosek in Kontovel.

Vzemimo najprej številnejše ro-

Gospodarski položaj tržaških Slovencev v preteklosti

Slovenska posest v zgornji okolici

dovine v prvih petih vaseh po abecednem redu:

Ban 1.1773 6 družin na Opčinah — brčkone so tukaj Bane pristete k Opčinam — ; Daneu 7 družin isto leto prav tam; Gergič 1.1647: 4 v Padričah in 2 v Gropadi, 1.1773 13 v Padričah in Gropadi in 1 v Bazovici; Hrovatin na Opčinah 5 družin 1.1647 in 6 1.1773; Kalec 1.1647 1 v Gropadi, 1773 5 v Padričah in Gropadi in 1 v Bazovici; Kralj (ica) v Trebčah: 5 1.1647 in 20 1.1773; Križman (čič) v Bazovici 13 1.1647 in 20 1.1773, in tega leta še 1 na Opčinah; Malalan: v II. spisku ga ni in še 1.1773 je 6 Malalanov na Opčinah in 3 v Trebčah; Marec v Bazovici: 15 1.1647 in 12 1.1773. Ta »Marec« zveni nekam čudno. Po-

leg tega v II. in III. spisku ne najdemo več tistega Mervce, ki smo ga že 1.1354 in 1365 srečali v Trstu in 1.1525 v Križu pri morju. Današnji Marci so po vsem tem brčkone potomci starodavnih de Mervce-ov, tržaških »patricijev«. Razen Marcev imamo danes tudi Mervice, ki še bolj jasno spominjajo na de Mervce.

Možna 1.1647 v Trebčah 2 in v Gropadi 3 družine, 1.1773 v Trebčah 5; v Gropadi in Padričah 3; Piščanec na Opčinah — brčkone tam kjer so še danes; vas Piščanec itak pripada k Opčinam 4.1.1773 in istega leta 1 v Padričah. Sostič na Opčinah 10 1.1647 in 19 1.1773 poleg tega najdemo še enega 1.1647 v Trebčah. Skarlovaj na Opčinah 1 1.1647 in 7 1.1773.

Vremec na Opčinah 2 1.1647 in 8 1.1773, v spisku tega leta je eden tudi v Trebčah; Zagar v Bazovici 6 1.1647 in 11 1.1773.

Po enkrat se nahajajo samo v spisku iz 1.1647 naslednji primki: Farič na Opčinah, Hrižar in Hrelič prav tam, Jurčič v Bazovici, Kokoravec v Trebčah, Lovriha prav tam, Martinčič v Gropadi, Mikula v Bazovici, Safar v Trebčah Sugan na Opčinah, Susevica v Trebčah, Ursič na Opčinah, Valenčič v Bazovici in Vohonič na Opčinah. Po dvakrat kakor zgoraj: Abram v Trebčah in Slavec (ozir. Savec) v Bazovici. 1.1647 je bil 1 Borovina v Bazovici, 1.1773 pa dva v Lonjerju. V teh dveh spiskih je tudi en Furlan na Opčinah, v prvem je trikrat Golca v gropskjem seznamu, v drugem pa enkrat v Padričah in enkrat v Gropadi. Po enega Jerko najdemo na Opčinah v obeh spiskih.

Kusol (ič, ica), brčkone današ-

nji Husu, 1.1647 v Trebčah trikrat. Istega leta je bil eden Milko v Gropadi, 1.1773 pa trije Milkevec v Gropadi in Padričah; potomci teh Milko-Milkavcev so brčkone današnji Milkavci. V zadnjem spisku je tudi 1 Suk na Opčinah in 10 jih je v Trebčah. 1 Hreščak v Trebčah, 2 Hluzar-ja na Opčinah, 1 Kuis v Bazovici, 1 Mesar v Trebčah, 1 Murlo v Bazovici, 3 Pečarji v Padričah-Gropadi in 3 v Lonjerju, 4 Persinovi na Opčinah, 1 Razman v Bazovici, 1 Skerlj v Trebčah, 1 Svara na Opčinah in prav tam še 1 Veršič in 2 Vidala (Vidan). Iz tega spiska bi bila omeniti še po enega Gombača v Bazovici in Lonjerju.

Mulič, ki je bil v prvem spisku iz 1.1525 na Proseku, je zapisan dvakrat 1.1647 v Trebčah. S tem so izprani vsi trije spiski slovenskih posestnikov v zgornji okolici.

*) Glej: Archeografo Triestino, Vol. VII, Fase I-II, str. 144.

TRŽNI PREGLED

Tržne značilnosti preteklih tednov na tukajšnjem in bližnjih tržiščih so se v prvi polovici junija enolično ponavljale. Cene na debelo in na drobno niso zabeležile znatnejših izprememb. Obseg blagovne izmenjave pa je po soglasnem zatirjevanju trgovcev še vedno zelo omejen, z izjemo nekaterih panog trgovanja, ki so nekoliko oživele zaradi trenutne sezonske konjunkturo.

Največje težkoče povzročajo trenutno trgovini neprodane zaloge blaga. Priložnostne razprodaje na drobno ne zanjejo pričakovanih uspehov. Potrošniki radi kupujejo na obroke, v mnogih primerih pa ne izpolnjujejo svojih obveznosti do prodajalca in mu zaradi tega povzročajo težke ovire. Trgovcem primanjkuje likvidnega denarja za obnovo zaloga. Obresti na posojila so precej visoke in se sukajo okrog 8,5 odst. na posojila do 4 mesecev. Menični protesti so narasli o 20,3 milijona lir v maju na 23,2 milijona lir v juniju in verjetno še na višjo vsoto v maju.

ZITARICE

Prvi kupoprodajni posli z žitom novega pridelka kažejo na precej krepke cene, vendar gre verjetno za trenutno konjunkturo, ker je sicer pšenica starega pridelka ohranila prejšnje cene. Opaža se nekoliko večje povpraševanje po rižu in koruzi, ki jo zdaj uporabljajo kot močno krnilo v nadomestitev nepopolnega pridelka ostale krme.

V Benečiji (Rovigo, Padova) je zadnji cenik žitaric naslednji: pšenica I 7.900-8.000 lir za stot., II 7.700-7.900, III 7.600-7.700; koruza 5.900-6.100, bela koruza 5.100-5.300; rž 4.100-4.200; običajna krušna moka 9.300-9.500; koruzna moka 6.300-6.500; žito novega pridelka 7.300-7.500 lir za stot.

ZIVINA

Cene živine so ostale v glavnem stalne ali pa so zmerno nazadovale. Povpraševanje je vselej pod normalno povpreko. Ponekod se je zopet pojavila slonovka, ki sili proizvajalce k prodaji. Za primerjavo navajamo naslednje cenike:

Rovigo: za kg žive teže: voli I 280-300; krave I 280-300, III 130-160; biki 250-270; teleta I 420-440, II 400-410; prašiči pitani 270-290, prašički 260-280; stare kokoši 600-620; race 300-330; gosi 200-220; zajci 180-200 za kg.

Bologna: voli I 310-340, II 250-290; biki 280-310; krave I 290-330, II 230-260; teleta 490-540, II 415-460.

VINO

Opaža se večje povpraševanje po vinu boljše kakovosti. Cene šibkejših vin so v nazadovanju, ker bi se proizvajalci radi iznebili starih zaloga. Poročajo, da so v južni Italiji oblasti pričele zatirati pojave raznih potvorb vina, ki so se v zadnjih časih začele zelo množiti.

Na tržaškem trgu so ostale cene domačih vin v bistvu neizpremenjene. Cenik italijanskih vin na tukajšnjem trgu je naslednji: za stop hl: črno apulsko vino 13-14 stop. 530 lir; belo »Martinafranca« 11,5-12 stop. 540 lir; belo »S. Severo« 11,5-12 stop. 500; črno »Marche« 10-11 stop. 500 lir.

Verona: »Valpolicella« 540-570; Soave 510-550; Bardolino 400-550; »Verona« 450-510.

Firenze: običajna vina 9-10 stop. 3.500-4.200 za hl; 10-11 stop. 4.200-5.400; 11-12 stop. 5.400-6.500; nad 12 stop. 6.500-7.500; fina vina 11-12 stop. 6.500-7.200; 12-13 stop. 7.500-8.500; 13-14 stop. 8.500-10.000.

MLEČNI IZDELKI

Cene mlečnih izdelkov so krepke pri trdem siru, ementalu ter pri ovčjem siru. Gorgonzola je nekoliko pocenila. Trg z maslom poteka trenutno s tendenco na stalnost.

Reggio Emilia: parmezan 1947 1.350-1.400 lir za kg, 1948 960-990. V Trstu so cene na debelo naslednje: maslo 880-1.180 po kakovosti; Gorgonzola I 750-780; furlanski sir 500-680; ovčji sir 1.020; parmezan 1947 1.500-1.550; emental 800-880.

KAVA

Tržaški trg kave je v zadnjih časih nekoliko oživel zaradi večjih tržnih poslov z Jugoslavijo in Avstrijo. Krajevne zaloge so se zaradi tega precej skrčile, kljub novim pošilkam zlasti brazilske kave. Zadnje cene so naslednje: kava Brazil 630-700; Santos Extra 880-920; Kostarika 980-1.020; San Domingo 900-950; kava Acra 640-650; holandski kava 820-840.

LES

Na krajevnem tržaškem trgu lesa vlada še vedno precejšnje mrtvilo. Večje zanimanje posvečajo kupci vselej trdim vrstam lesa, zlasti pa jugoslovanski bukovini, ki je po kakovosti najboljše. Zadnje cene lesnega materiala (brez carine) so naslednje: žagani mehki les »stom-bante« 15-16.000 lir za kub. m.; tramovi u. Trst 8-9.000; hrastovina 45-50.000; neobrobljena parjena bukovina 34-36.000; obrobljena parjena bukovina 40-44.000; neobrobljena naravna bukovina 20-22.000; bukove vezane plošče 105-120.000; neobrobjeni javor 33-36.000 lir za k. m.; hrastovi parketi 1.300-1.500 za kv. m.; bukovni parketi 1.100-1.200 lir za kv. m.

Mednarodni trg

Zapadna tržišča se nahajajo v obdobju precej težke krize, ki se je pričela v ZDA in se zdaj razširja na Evropo. To je jasno razvidno iz poteka borznih poslov v New Yorku, kjer so n. pr. vrednostni papirji industrijskih družb dosegli v preteklih dneh najnižje kvotacije od 1. 1945. Podobna tendenca se opaža tudi na londonski borzi. Najbolj je prizadeta trgovina industrijskih surovin, a med temi predvsem kovine in rude, ki so občutljivi indeksi stvarnega tržnega položaja; kajti ostali proizvodi, zlasti poljedelski, so čisto pod vplivom umetnih protekcionističnih ukrepov posameznih držav. Prevladuje mnenje, da se bodo svetovna tržišča še mnogo časa razvijala na osnovi sedanje tendence, vendar ni pričakovati nenadnih izprememb v posledu cen in tržne izmenjave sploh.

KOVINE

Svetovne cene neželeznih kovin potekajo s tendenco zmernega nazadovanja. Kljub nedavnim znatnim pocenitvam pa ni povpraševanje naraslo. Poročajo n. pr. da se je izvoz rafiniranega bakra iz ZDA skrčil od 25.000 ton v maju na 16.000 ton v aprilu. Opazovali sklepajo iz tega, da bodo cene nekaterih kovin še nazadovale čeprav ni pričakovati obsežnejših izprememb.

Ameriški proizvajalci bakra so sklenili, da bodo zmanjšali proizvodnjo, obenem pa zahtevali, da se zopet vzpostavi carina na baker, ki je bila odpravljena 1. 1947. Medtem je baker dosegel v Ameriki najnižjo ceno v povojnem obdobju (16,50 stotink dolarja za funt).

Cink se je na istem tržišču pocenil za 0,5 st. dol. in dosegel 9 stotink za funt. Sploh pa je opaziti, da je tržišče cinka v primeri z ostalimi kovinami najšibkeje zaradi dobre svetovne razpoložljivosti in ker so ZDA že izpolnile tozadevne strateške zaloge.

Svinec je ohranil stare cene. Navidezno so svetovna tržišča dobro oskrbovana s to surovino, vendar menijo, da so v primeri z ostalimi kovinami njegove za-

loge sorazmerno najmanjše.

Cin je ostal pri starih kvotacijah, čeprav zatirujejo, da njegova proizvodnja prekaša trenutne zahteve svetovnega trga; po predvidevanju bi morala proizvodnja cina v 1. 1949 znašati 170.000 ton.

Mednarodna kanadska družba za nikelj, ki proizvaja skoraj 90 odst. vsega nikelja na svetu, je napovedala znižanje proizvodnje za 10 odst., ker se je izvoz te kovine zlasti v ZDA znatno skrčil.

Cene živega srebra so zopet nekoliko nazadovale.

Izvoz sovjetskega kroma in mangana v ZDA se je znatno skrčil, vendar menijo, da bi sovjetske pošiljke kroma in mangana narasle, čim bi ZDA odstranile ovire za izvoz nekaterih vrst blaga, ki jih Američani smatrajo za strateško važne.

Pod pritiskom ameriškega tržišča je tudi Anglija znižala cene nekaterih neželeznih kovin, kakor bakra in cinka, vendar so angleške cene še vedno sorazmerno višje od ameriških, kar predstavlja precej težko oviro za izvoz angleških izdelkov in polizdelkov.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

CHICAGO		
Pšenica (bušel).....	2/VI 189.—	18/VI 194.—
Koruza „.....	129.—	131.—
NEW YORK		
Bombaž (funf).....	33.35	33.68
Krom (ton).....	40.—	39.41
Baker (funf).....	17.50	16.62
Cin („).....	103.—	103.—
Svinec („).....	12.—	12.—
Cink („).....	10.75	9.—
Aluminij („).....	17.—	17.—
Nikel („).....	40.—	40.—
Ž. srebro (stekl.).....	82.—	81.—
LONDON		
Baker (ton).....	130.—	117.50
Baker blister („).....	126.50	114.—
Svinec (ton).....	83.50	83.50
Antimon („).....	200.—	200.—
ALEKSANDRIJA		
Bombaž „Karnak“ I. (kantar).....	88.73	78.90
„ „Zagora“ I. („).....	51.—	48.55
SANTOS		
Kava Santos D (10 kg).....	98.40	98.90

Tečaj so izraženi: na ameriških borzah v stotinkah dolarja (razen cen kroma in živega srebra, ki so v dolarjih); na londonski borzi v funtih šterlingih, v Aleksandriji v talerjih in v Santosu v kruzairih.

ZITARICE

Potirujejo se optimistična predvidevanja glede letošnjega pridelka žitaric. Naravna posledica tega bi morala biti nadaljnja pocenitev žitaric v svetovnem merilu. Opaža pa se, nasprotno, da se cene pšenice držijo precej krepko. V Ameriki se je n. pr. bušel pšenice podražil od 187 v začetku junija na 195 stotink dolarja v polovici meseca. Posledice protekcionističnih ukrepov glavnih svetovnih proizvajalcev žitaric so očitne. Pravekar je v tem pogledu ameriški senat odobril mednarodni sporazum za žito, ki prinaša velikim svetovnim proizvajalcem žitaric precejšnje ugodnosti. Ze zdaj pa v ZDA preučujejo možnost omejitve posevkov v prihodnjem letu. V Argentini se je koruza pocenila od 23 na 25 pezov za stot., medtem ko kvotira pšenica 37 p.

BOMBAŽ

Svetovna tržišča bombaža potekajo mirno, s tendenco stalnih ali krepkih cen. Na tem tržišču ne bo po mnenju opazovalcev za zdaj značilnejših novosti. Svetovni izvoz bo ostal približno na

lanski stopnji, le Amerika bo verjetno izvozila 15 odst. manj bombaža kakor lani, kar je v zvezi z znižanjem kreditov ERP. Ugoden se obeta pridelek egiptskega bombaža. Dežela bo verjetno pridelala skoraj 1 milijon kantarjev več kakor lani (1 kantar = 41 kg), t. j. 9,5 milijonov kantarjev. Porast proizvodnje se nanaša večinoma na bombaž z daljšim vlaknom (»Karnak«), medtem ko bo pridelovanje bombaža s kratkim vlaknom (»Zagora«) znatno nazadovalo. Poročajo, da je SZ sklenila z Egiptom sporazum, po katerem bo kupila za 10 milijonov dolarjev bombaža v zamenjavo za pšenico.

VOLNA

Mnenja o bodočem razvoju svetovnega tržišča volne se precej križajo. Ostane dejstvo, da je potrošnja volne v zadnjih letih prekašala proizvodnjo povprečno za 25 odst. To je svetovni trg občutil predvsem v pogledu boljših vrst volne. Splošna predvidevanja pa so, da se potrošnja polagoma usmerja k volnam nižje kakovosti. Ta okoliščina, združena s povečanjem proizvodnje bi morala končno normalizirati svetovna tržišča volne. Nekateri izvedenci pa kljub temu zatirujejo, da so vzroki, ki težijo k podražitvi močnejši od vzrokov, ki naj bi dovedli do pocenitve volne.

REKORDEN LESNI TRANZIT

Sedanja lesna skladišča ne zadostujejo

V preteklih tednih je tržaško pristanišče zabeležilo največji tranzitni promet z lesom v zadnjih 25 letih; sploh pa se je v povojni dobi ta promet razvil nad pričakovanje tukajšnjih izvedencev in gospodarstvenikov. Morda se prav iz tega razloga ni tržaško pristanišče s tehničnega vidika v zadostni meri pripravilo na zadostitev vseh potreb, ki so v zvezi s pristaniško manipulacijo tega važnega množičnega blaga. Dogaja se, da se zaloge lesa kopičijo na skoro vsem razpoložljivem prostoru starega, predvsem pa novega pristanišča. Količina ležečega lesa je dosegla večkrat skoraj 100.000 kub. m. Deloma je to odvisno od neenakomernega dovoza, v glavnem pa od nerednega odvoza po morju.

Izpopolnitev pristanišča za lesni promet je postala zelo nujna zadeva. O lesnem pristanišču v Skednju je bilo že mnogo govora. Kljub večkratnim intervencijam so vojaške oblasti na tem področju derektivirale le manjši del prostora. Prevozniki in trgovci pa tožijo poleg tega, da se danje omrežje železniških tračnic ne zadostuje stvarnim potrebam. En sam tir mora n. pr. zdaj oskrbovati z žavelsko in svetosobsko čistilnico nafte, z železarno, ladjedelnicami ter s škedenjskim lesnim pristaniščem. Kljub temu niso še obnovili enega tira na delu proge Sv. Andrej-Zavljje, ki je bil odnešen ob koncu vojne. Prav tako še ni popravljen popolnoma pomol škedenjskega lesnega pristanišča.

Kot delno rešitev vprašanja lesnega pristanišča je Vojaška uprava odobrila ustanovitev lesne proste cone na kraški planoti v območju proseške železniške postaje. Koristi novega skladišča, bodo razvidne šele po daljši praktični izkušnji. Ze zdaj pa so trgovski krogi mnenja, da ne bo prosta cona ustrezno služila za vskladiščenje lesa, namenjenega v čezmorske dežele. Oddaljenost področja od obmorskih pristanišč, stroški za razkladanje in nakladanje blaga ter za nadaljni prevoz v pristanišče so v glavnem činitelji, ki ne govorijo v prid nove proste cone. Pač pa bo proseško skladišče lahko služilo za tranzit lesa namenjenega po železnici v Italijo. Podariti pa je, da predstavlja odvoz lesa po železnici le okrog 10 odst. celokupnega prometa.

Da je treba pristopiti k široko potezni rešitvi vprašanja ureditve lesnih skladišč in lesnega pristanišča dokazuje že okolnost, da je uprava Javnih skladišč bila

primorana, opozoriti trgovce in prevoznike, naj zaradi nezadostne zmogljivosti pristanišča po mčnosti omeijo dovoz lesa.

SVEDSKA KONKURENCA NA LESNEM TRGU

Svedski les se v zadnjem času vedno bolj uveljavlja v mednarodni trgovini, zlasti v zapadni Evropi. Svedska konkurenca vedno bolj pobija avstrijski izvoz. Tako so nekateri holandski uvozniki v zadnjem času odpovedali nakup znatnih količin avstrijskega mehkega lesa. Holanci dobijo po istih cenah in celo po nižjih cenah švedski les, ki je boljši od avstrijskega.

KRIZA ITALIJANSKEGA VINOGRADNIŠTVA

Posnemamo nekatere ugotovitve, ki so bile iznešene na kongresu italijanskih vinogradnikov v Lecce-u, ker skoraj v celoti ustrezajo razmeram na Tržaškem. Na kongresu so prišli na dan predvsem velike težave, s katerimi se bori italijansko vinogradništvo. Davčni pritisk na vino in vinske izdelke je postal neznošen. Dohodek proizvodnje 40 milijonov hl znaša okoli na 250 milijard lir. Od tega gre za krajevne in državne davščine okrog 100 milijard lir, neglede na davščine in na izdatke pri prevozu vina ter pri nabavi materialnih sredstev. (Samo državnim železnicam gre okrog 20 milijard lir za prevoz vina). Davščine, ki jih morajo po tem takem prenašati italijanski vinogradniki znaša najmanj 8,5 odst. vseh državnih dohodkov, čeprav znaša dohodek vinogradnikov le 6 odst. celokupnega narodnega dohodka. Za krajevne ustanove predstavljajo vino in vinski izdelki predmet prehudega obdavčevanja, ki v mnogih primerih prekaša celo odstotek zakonsko dovoljene davčne mere. Če se ne bo ta položaj izpremenil, — to je zaključek gospodarstvenikov — bodo morali vinogradniki sploh opustiti gojitev trte.

NAJLON ZA

AVTOMOBILSKE PLASCE
V Ameriki bodo pričeli uporabljati za izdelavo avtomobilskih plaščev najlonovo tkivo. Računajo, da bosta s tem trpežnost in trajnost plaščev znatno pridobila.

Glavni urednik

LOJZE BERCE
Odgovorni urednik
STANISLAV OBLAK
Založnik
Založba »GOSPODARSTVA«
Tiskarna Založništva tržaškega tiska

TELEFON 54-20

TRST, UL. FABIO SEVERO 5

FRANJO RUPENA & Ci
d. z. o. z.

Uvoz - Izvoz

TRST - VIA UDINE 15 - TELEFON: Pisarna 86-48
Skladišče 32-15

Tegovina na debelo z vsakovrstnim lesom, premogom, ogljem, drvmi za kurjavo

Zaloga vina

Avtoprevoznništvo

Avtopodjetje S.T.A.R.
družba z o. z.

TRST-ROJAN - Ulica Moreri 7, tel. 56-08

Prevoz blaga s hitrimi prevoznimi sredstvi

... Cene zmerno ...

TRANSPORTNA DOVOLJENJA ZA ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

BORZA

VALUTE V MILANU					VREDNOSTNI PAPIRIJI V TRSTU				
	13. VI.	23. VI.	Min.	Maks.		13. VI.	23. VI.	Min.	Maks.
Funt šterling	8.300	8.100	8.100	8.300	Južna železnica	2.040	2.100	2.000	2.310
Napoleon	6.700	6.500	6.500	6.700	Splošne zavarov.	6.000	6.000	5.980	6.750
Dolar	620	605	605	620	Assicuratrice	870	890	870	890
Francoski frank	171	171	171	171	Riun. Adr. Sic.	1.700	1.730	1.700	1.910
Švicarski frank	156	152	152	156	Jerolimich	2.210	2.210	2.090	2.210
Funt št. papir	1.850	1.720	1.720	1.850	«Istra-Trst»	580	580	580	580
Avstrijski šiling	22	23	21,50	23	«Lošinj»	7.500	8.000	7.500	8.000
Zlato	1.010	990	990	1.010	Martinolič	1.925	1.700	1.700	1.925
					Premuda	3.565	3.565	3.565	3.565
					Triptkovič	7.600	7.600	7.600	7.600
					Openski tram.	1.010	1.010	1.010	1.010
					Tržaški tram.	580	580	580	580
					Terni	350	341	334	390
					ILVA	262	255	255	265
					Zdr. jad. ladjedel.	244	248	244	248
					Ampelea	300	300	300	300
					Arrigoni	320	320	320	320
BANKOVCI V ZURICHU									
	dne 13. junija 1949								
ZDA	3,99	Belgija		6,90					
Anglija	12,10	Holandska		106—					
Francija	1,18	Švedska		76—					
Italija	0,67	Izrael		9,50					
Avstrija	15,50	Španija		10,50					
Čehoslovaška	2—	Argentina		41—					